

UAB "Archeologiniai tyrimai"

Gytis Piličiauskas

Archeologinių žvalgymų, vykdytų rekonstruojamo pėsčiųjų
tako vietoje Trakų pusiasalio pilyje 2006 m.,
ataskaita

Vilnius 2006

TURINYS

Įvadas.....	1
Tyrimų aprašymas.....	2
Išvados.....	3
Radinių sąrašas.....	4
Iliustracijos.....	5
1 pav. Rekonstruojamos pėsčiųjų tako atkarpos planas.....	6
2 pav. Trakų pusiasalio pilies vaizdas.....	7
3 pav. Statybos darbų vieta prieš pradėdant žvalgymus.....	8
4 pav. Rekonstruojamo tako kraštinė pilies pusėje.....	8
5 pav. Rekonstruojamo tako pjūvio pavyzdys.....	9
6 pav. Archeologinių žvalgymų pabaiga – pilami smėlio ir skaldos sluoksniai.....	9
Priedai:	10
Tyrimų programa.....	11
Leidimas tyrimams.....	12

[IVADAS

2006 m. lapkričio mėnesio pabaigoje UAB „Altitudė“ užsakė UAB „Archeologiniai tyrimai“ atlikti archeologinius žvalgymus rekonstruojamoje pėsčiųjų tako atkarpoje, iš šiaurės vakarų pusės juosiančioje Trakų pusiasalio pili (1 ir 2 pav.). Statybų projekte buvo numatyta senąją pėsčiųjų tako dangą pakeisti betoninėmis trinkelėmis, kurios turėjo būti klojamos ant smėlio ir dolomitinės skaldos sluoksnių. Maksimalus dangos ir jos pakraštyje būsiančios atraminės sienutės gylis pagal projekto reikalavimus turėjo būti 40 cm.

Trakų pusiasalio pilis yra viena iš kelių XIV-XV a. Lietuvos mūrinių pilių. Archeologiniai kasinėjimai čia vykdomi jau nuo XIX a. vidurio. Natūralu, kad dažniausiai tyrinėti buvo pilies bokštai ir kiemas. Šiaurės-vakarinio, t.y. artimiausio numatytiems darbams pilies bokšto archeologinius tyrimus 1997 m. vykdė B. Lisauskaitė. Tuomet buvo kasinėjama tiek bokšto viduje, tiek išorėje, archeologinių radinių nerasta (Lisauskaitė B.. Tyrinėjimai Trakų pusiasalio pilyje 1996-1997 metais // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1996 ir 1997 metais. Vilnius, 1998, p. 262-264).

Archeologiniai tyrimai už pilies ribų, ežerų pakrantėse, vykdyti tik kartą. 2005 m. Trakų istorijos muziejaus archeologas V. Juškaitis vadovavo archeologiniams tyrimams Bernardinų ežero pakrantėje, greta pilies sienų. Tuomet kasinėjimų metu buvo aptikti stori permaišyti ir užpiltiniai sluoksniai, archeologinių radinių rasta mažai¹.

Atsižvelgiant į tai, kad statybos darbai buvo planuojami senojo tako vietoje, projektinis gylis palyginti nedidelis ir neviršija maišyto paviršinio sluoksnio storio, fiksuoto ankstesnių kasinėjimų metu ties Bernardinų ežeru, nutarta archeologinių kasinėjimų nevykdyti, tačiau žemės kasimo darbų metu atlikti archeologinius žvalgymus. Pėsčiųjų tako vietoje vykdytus žemės kasimo darbus stebėjo archeologas G. Piličiauskas.

Leidimą vykdyti archeologinius tyrimus nr. 270 išdavė Kultūros paveldo departamentas 2006.12.01..

¹ Dėkoju Trakų muziejaus archeologui V. Juškaičiui, kuris leido susipažinti su parengta, tačiau mokslinėje archeologinėje komisijoje tuomet dar nepatvirtinta tyrimų ataskaita

TYRIMŲ APRAŠYMAS

Numatytos rekonstruoti pėsčiųjų tako atkarpos ilgis yra 66 m, plotis – 3 m (1 pav.). Atvykus į darbų vietą, vakarinė tako pusė buvo užpilta skaldos ir smėlio sluoksniu (3 pav.). Šioje vietoje žemės kasimo darbai nebuvo vykdyti, o nauja danga klota ant senos skaldos. Maždaug 35 m ilgio rytinėje tako dalyje paviršinių žemės sluoksnį nuskuto peiliu ginkluotas „Bobcat“ traktoriukas. Žemė buvo gremžiama palaispniui, plonais sluoksniais. Toks mechanizuotas žemės kasimo būdas yra palyginti tolerantiškas archeologiniam paveldui, ir, darbus stebintis archeologas gali aptikti vertingų priešistorinių objektų dar jų nesunaikinus². Kadangi takas eina išilgai Galvės ežero kranto linijos, jo paviršius yra nelygus – rytinis kraštas, esantis arčiau pilies sienos, yra gerokai aukštesnis už vakarinį. Dėl šios priežasties nuskuto sluoksnio storis rekonstruojamo tako vakariniame krašte buvo vos keli cm, rytiniame - 40-50 cm.

Atvalius vakarinę iškasto griovio kraštinę išaiškėjo, kad šioje vietoje yra užpiltas maždaug 20 cm storio juodžemio sluoksnis (4 pav.). Jis gana vienalytis, be XX a. šiukšlių. Giliau buvo pilkos žemės sluoksnis, vietomis su smėlio ir žvyro intarpais. Šis sluoksnis buvo permaišytas ir gausiai prisotintas XX a. buitinių šiukšlių ir statybinių atliekų (stiklo šukės, akytos plytos ir kt.). Nemaišyto kultūrinio sluoksnio nepavyko pasiekti ir pagilinus tako griovį iki 60 cm (5 pav.).

Vertingų archeologinių radinių vykdant žemės kasimo darbus aptikti nepavyko. Maišytame pilkame sluoksnyje rasta viena XVIII a. amžiaus puodo šukė (žr. Radinių sąrašą).

² 2003 m. Kernavės Pajautos slėnyje greideriuojant būsimą kelio vietą buvo aptiktos tamsios žemės dėmės – senojo geležies amžiaus ūkiniai objektai. Laiku sustabdžius traktorių, dėmės buvo užfiksuotos ir išpreparuotos.

IŠVADOS

1. 2006 m. gruodžio mėn. buvo atlikti archeologiniai žvalgymai rekonstruojamo pėsčiųjų tako maždaug 35 m ilgio atkarpoje, esančioje į šiaurės vakarus nuo Trakų pusiasalio pilies, tarp pilies sienų ir Galvės ežero.
2. Žemės kasimo darbų metu buvo nustumtas iki 50 cm storio paviršinis sluoksnis.
3. Darbų metu išaiškėjo, kad šioje vietoje bent iki 50-60 cm gylio yra archeologiniu požiūriu nevertingi ir XX a. užpilti arba permaišyti sluoksniai.
4. Vertingų archeologinių radinių nerasta.

Gytis Pilicinskis
G. Pilicinskis

RADINIŲ SĄRAŠAS

1. Žiemos XVIII a. puodynės pakraštėlio šukė. Molio masė tamsiai pilka, gerai išdegta, su smulkiomis mineralinėmis priemaišomis. Puodo kraštas su rumbeliu, stipriai atriastas išorėn. Rasta permaišytame viršutiniame sluoksnyje kartu su XX a. šiukšlėmis.

ILIUSTRACIJOS

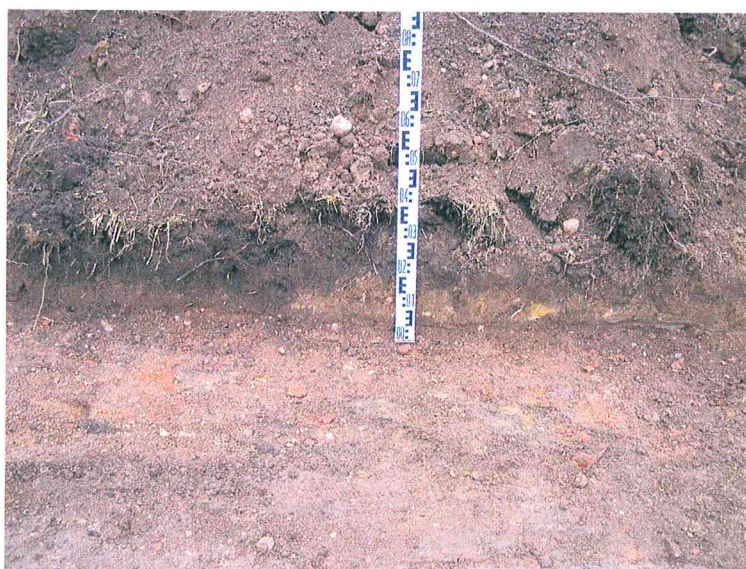

rekonstruojama tako atkarpa prieš statybos darbus

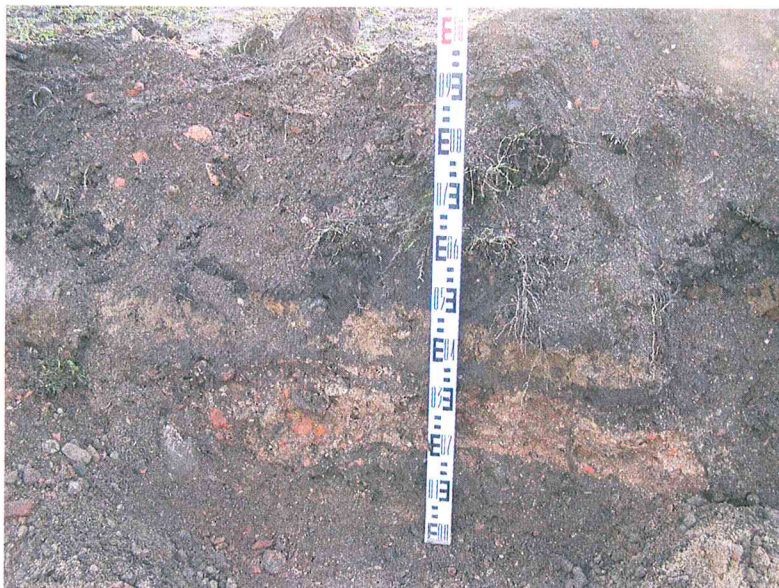
2 pav. Trakų pusiasalio pilies vaizdas

3 pav. Statybos darbų vieta prieš pradėdant žvalgymus

4 pav. Rekonstruojamo tako kraštinė pusėje

5 pav. Rekonstruojamo tako pjūvio pavyzdys

6 pav. Archeologinių žvalgymų pabaiga – pilami smėlio ir skaldos sluoksniai

PRIEDAI

**Archeologinių žvalgymų
Trakų pusiasalio pilyje (G29KP)
Projektas**

2006 m. lapkričio 29 d.

UAB „Altitudė“ ketina rekonstruoti 22 m ilgio ir 3 m pločio pėsčiųjų tako atkarpą tarp Trakų pilies ir Galvės ežero (žr. priedą). Maksimalus numatomas projektuojamų dangų ir atraminės sienelės gylis yra 40 cm.

Archeologinių tyrimų metu tarp Trakų pusiasalio pilies ir Bernardinų ežero buvo nustatyta, jog vertingas kultūrinis sluoksnis prasideda 40-100 cm gylyje. Paviršiuje buvo vėlyvi ir permaišyti šiukšlių sluoksniai (tyrimų autoriaus V. Juškaičio informacija). Galima manyti, kad teritorijoje tarp pilies ir Galvės ežero situacija yra panaši, o žemės paviršius yra suformuotas vėlyvų užstumdymų.

Projektuojami pėsčiųjų tako rekonstrukcijos darbai neturėtų suardyti vertingo kultūrinio sluoksnio. Kadangi statybos darbai vyksta šalia vertingo archeologinio paminklo - Trakų pusiasalio pilies, jų metu būtina vykdyti archeologinius žvalgymus. Archeologinių žvalgymų metu aptikus nesuardytą kultūrinį sluoksnį, statybos darbai bus stabdomi ir vykdomi išsamūs archeologiniai tyrimai.

Priedas: pėsčiųjų tako palei Galvės ežerą rekonstrukcijos darbų projektas

Gytis Piličiauskas

Leidimas galioja iki 2006-12-31

L E I D I M A S

vykdyti archeologinius tyrimus

2006-12-01 Nr.270
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **G.Piličiauskui** vykdyti Trakų pusiasalio pilies (G29KP) teritorijos, Trakų m., **archeologinius žvalgymus,** taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte. Tyrimų projektas: Archeologinių žvalgymų Trakų pusiasalio pilyje (G29KP) projektas, 2006-11-29, Nr.270.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R.Kraujalis